

Kako podržati dijete tijekom školovanja?

(tekst psihologinje Dušanke Kosanović, *Familylab* Hrvatska, Zagreb, prilagodila Jasmina Kozlov, psiholog DV-a Rijeka, CPO-a Zamet)

Polazak djeteta u školu donosi velike promjene cijeloj obitelji. Budući da su promjene u tom vremenu intenzivne, važno je posvetiti pozornost tome kako se dijete s njima suočava i nosi.

Cijelo razdoblje školovanja poimamo kao intenzivno učenje, no djeca su intenzivno učila i do polaska u školu. Školski način učenja važna je promjena kojoj se treba prilagoditi, jer odstupa od spontanog, iskustvenog učenja kakvo je bilo ono u obitelji do polaska u školu. S druge strane, **često zaboravljamo da učenje nije samo usvajanje školskoga gradiva, nego da, uz jezik, matematiku i prirodu, djeca uče o boli, pravdi i nepravdi, uspjehu i neuspjehu, sukobima, društvenom uključivanju i samoći, osamljenosti - nažalost i izolaciji, moći i nemoći, okrutnosti i suosjećanju. O tim aspektima školskog života odrasli se premalo brinu: i oni koji rade u školama i roditelji.**

Cijeli školski sustav usmjeren je uglavnom na znanje, i to na mnoštvo činjeničnog znanja koje bi djetetu trebalo, ako ga dobro upamti i producira kada ga nastavnik pita, osigurati dobar i kvalitetan život, sreću i uspjeh. Taj koncept zahtijeva škola kao institucija, a podržavaju ga roditelji golemom brigom o ocjenama, upisima u škole i na fakultete, što postaje jedino važno i donosi mnoštvo problema djelatnicima škola, roditeljima i samoj djeci.

Premalo tragamo za odgovorima na sljedeća pitanja:

- izlaze li iz škola samosvjesna djeca?
- jesu li (i koje) životne vještine razvila u školi?
- znaju li praktično primijeniti usvojena znanja i stečene vještine, znaju li otkriti (nova) područja njihove primjene?
- jesu li djeca tijekom i nakon škole imala psihosomatskih tegoba, koji su im uzroci, kako smo im pomogli i jesu li ti problemi riješeni?
- imaju li djeca prijatelje s kojima im je ugodno, jesu li ih ikada izolirali ili ugrožavali vršnjaci? Kako su "preživjeli"?

Pitanja je puno i ravnomjerno se odnose na sve uključene strane - roditelje, djelatnike škola i djecu.

Podrška djetetu

Jednako kao što i u nama neke promjene na radnome mjestu izazivaju tjeskobu i nesanicu ili potiču potrebu za razgovorom, tako i na djecu vrijeme prilagodbe na školu i naknadne promjene u njoj zasigurno djeluju uznemirujuće. Najbolje što kao djelatnici škola, roditelji i stručnjaci možemo dati djeci jest **biti im podrška dok prolaze kroz životne probleme i krize.**

Za roditelje to znači da trebaju biti podrška djeci kada ih ona zatrebaju, da budu prisutni i na raspolaganju, i to bezuvjetno. To pak ne znači da vi morate napustiti sve svoje obveze i "pretvoriti se u uho" istoga trenutka kada vas dijete treba. To može značiti da ćete npr. dogovoriti vrijeme kada se i vi i vaše dijete možete potpuno posvetiti onome što dijete tišti.

Katkad se događa da se djeca povlače u sebe i manje komuniciraju s okolinom, istražujući vlastite puteve i pitajući se: "Tko sam ja?". Povlačenje djece iz komunikacije često je posljedica upravo nedostupnosti roditelja, premda mnogi roditelji za sebe nikada ne bi rekli da su nedostupni i uistinu vjeruju u to.

No često u razgovoru s djecom doznajemo da roditelji nisu spremni slušati i biti prisutni, a da ne osuđuju i da ne govore kakva bi djeca trebala biti i kako bi se trebala ponašati. **Smisao pomoći djetetu podrazumijeva podršku u tome da dijete spozna tko je ono u toj situaciji, a ne tko bi trebalo biti. Jednostavno, važno im je da imaju partnera za dijalog.** Naravno da će roditelj reći što misli o problemu i kako vidi rješenje, no kvaliteta dijaloga prepoznaje se po tome koliko se ravnopravno uvažavaju obje strane, bez prečestog savjetovanja odraslih i nuđenja gotovih rješenja, kao i pretjeranog tješnja.

Mlađa djeca imaju veću potrebu za roditeljskom pomoći, naravno ako osjete da su dobrodošla. No ako roditelji često odašilju poruku da nemaju vremena, da ih

djetetov problem opterećuje ili da problem nije toliko velik kolikim ga dijete smatra, bit će to dobar put za povlačenje iz komunikacije.

Možda roditelj nikada to ne bi rekao riječima, no nažalost često je prisutna poruka: "Ne zanima(š) me". Naprimjer: kada dijete govori o tome kako nema volje ili mu je teško pisati zadaću, roditelja, koji se osjeća odgovornim za tu zadaću, neće zanimati kako je djetetu, tj. kako je biti u toj situaciji. Taj je roditelj usmjeren na rješavanje zadaće, a ne na dijete ili razvijanje sposobnosti djeteta da riješi zadaću. Biti usmjeren na dijete ne znači niti reći: "Ok, ne trebaš pisati zadaću jer ti se ne da." **To samo znači da možemo potpuno razumjeti dijete, vidjeti ga onakvim kakvo ono jest i razgovarati s njim na ravnopravan način. I sa suosjećanjem ga ostaviti s njegovim obvezama i nedostatkom volje, možda uz poruku: "Reci ako ti ja nekako mogu pomoći."** Tim načinom komunikacije **izgrađujemo odnos** u kojem je dijete odgovorno za školske obveze, a roditelj je rame za plakanje i pomoć u podnošenju katkad prezahtjevnog nastavnika, nejasne i preteške lekcije ili podrška u prekidu prijateljstva.

Razdoblje školovanja važno je vrijeme koje će zahtijevati dobar dio roditeljskog vremena i energije za razgovore s djetetom o dilemama, nesigurnostima, strahovima i neuspjesima. **Važno je da roditelj može biti na raspolaganju, da je emocionalno dostupan.** Za djetetovo zdravlje i dobrobit, osim asistenta u učenju (ako se roditelj dobro osjeća u toj ulozi), **važno je da roditelj bude partner u životnim pitanjima i to takav koji će pridonijeti razvoju djetetove osobne odgovornosti i samosvijesti.**

Familylab Hrvatska dio je organizacije Familylab International koju je osnovao Jesper Juul, obiteljski terapeut i autor niza uspješnih naslova iz područja roditeljstva. Ideja Familylaba je pružiti podršku i inspiraciju roditeljima za njihovo roditeljstvo i partnerstvo radi razvoja obitelji.